

Allmänna helgdagar m.m.

Sammanfattning

Utskottet föreslår med stöd av utskottets initiativrätt enligt 9 kap. 16 § riksdagsordningen tre tillkännagivanden om en parlamentariskt sammansatt kommitté om det offentliga belöningsystemet, allmänna flaggdagar och utformningen av anslaget till hovet.

Utskottet föreslår vidare ett tillkännagivande om en tillfällig flaggdag med anledning av demokratins genombrott. Därmed tillstyrks delvis en motion.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår övriga motioner som behandlas i betänkandet. Utskottet hänvisar i huvudsak till sina tidigare ställningstaganden.

Motionsyrkandena rör frågor om offentliga belöningsssystem, flaggdagar och flaggning, flaggningstider, EU-flaggan, Sveriges nationalsång, nationella symboler, allmänna helgdagar, ett civilkuragepris och minnet av Harry Nordlund.

I betänkandet finns fem reservationer (SD, V) och ett särskilt yttrande (SD).

Behandlade förslag

Cirka tjugo motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2017/18.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Utskottets överväganden	6
En parlamentariskt sammansatt kommitté om det offentliga belöningssystemet, allmänna flaggdagar och anslaget till hovet	6
Offentliga belöningssystem	8
Tillfällig flaggdag med anledning av demokratins genombrott och andra frågor om flaggning	11
Flaggningstider	16
EU-flaggan	18
Sveriges nationalsång	20
Nationella symboler	21
Allmänna helgdagar	23
Ett civilkuragepris	25
Minnet av Harry Nordlund	26
Reservationer	28
1. Översyn av det offentliga belöningssystemet, punkt 1 (V)	28
2. Flagglag, punkt 6 (SD)	28
3. Sveriges nationalsång, punkt 11 (SD)	29
4. Allmänna helgdagar, punkt 12 (SD)	29
5. Nationella symboler, punkt 13 (SD)	30
Särskilt yttrande	31
Offentliga belöningssystem, punkt 4 (SD)	31
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	32
Motioner från allmänna motionstiden 2017/18	32

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Översyn av det offentliga belöningsystemet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om en översyn av det offentliga belöningsystemet och tillkännager det för regeringen.

Reservation 1 (V)

2. Översyn av de allmänna flaggdagarna

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om en översyn av de allmänna flaggdagarna och tillkännager det för regeringen.

3. Utformningen av riksdagens anslag till hovet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om överväganden om utformningen av riksdagens anslag till hovet och tillkännager det för regeringen.

4. Offentliga belöningsystem

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:878 av Jonas Millard m.fl. (SD, -) yrkande 15,

2017/18:2094 av Björn Söder (SD),

2017/18:2107 av Carl Schlyter (MP),

2017/18:2835 av Annicka Engblom (M) och

2017/18:3860 av Jan Björklund m.fl. (L).

5. Flaggdag med anledning av demokratins genombrott

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om en tillfällig flaggdag med anledning av demokratins genombrott och tillkännager det för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen delvis motion

2017/18:1467 av Yasmine Larsson (S).

6. Flagglag

Riksdagen avslår motion

2017/18:878 av Jonas Millard m.fl. (SD, -) yrkande 16.

Reservation 2 (SD)

7. Flaggdagar

Riksdagen avslår motion

2017/18:1475 av Yasmine Larsson (S).

8. Skånska flaggans officiella status

Riksdagen avslår motion

2017/18:2258 av Anette Åkesson m.fl. (M).

9. Flagningsstider

Riksdagen avslår motion

2017/18:3782 av Mikael Jansson och David Lång (båda SD) yrkande 2.

10. EU-flaggan

Riksdagen avslår motion

2017/18:165 av Jeff Ahl (SD).

11. Sveriges nationalsång

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:878 av Jonas Millard m.fl. (SD, -) yrkande 18,

2017/18:2036 av Markus Wiechel (SD) yrkande 5 och

2017/18:2782 av Carina Ståhl Herrstedt (SD).

Reservation 3 (SD)

12. Allmänna helgdagar

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:504 av Robert Hannah (L),

2017/18:524 av Jeff Ahl (SD) yrkandena 1–3 och

2017/18:878 av Jonas Millard m.fl. (SD, -) yrkande 5.

Reservation 4 (SD)

13. Nationella symboler

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:878 av Jonas Millard m.fl. (SD, -) yrkande 17 och

2017/18:2036 av Markus Wiechel (SD) yrkande 3.

Reservation 5 (SD)

14. Ett civilkuragepris

Riksdagen avslår motion

2017/18:2077 av Markus Wiechel (SD) yrkande 2.

15. Minnet av Harry Nordlund

Riksdagen avslår motion

2017/18:1620 av Peter Jeppsson (S).

Stockholm den 24 maj 2018

På konstitutionsutskottets vägnar

Andreas Norlén

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Andreas Norlén (M), Björn von Sydow (S), Annicka Engblom (M), Veronica Lindholm (S), Jonas Millard (SD), Marta Obminska (M), Jonas Gunnarsson (S), Per-Ingvar Johnsson (C), Agneta Börjesson (MP), Dag Klackenbergl (M), Fredrik Eriksson (SD), Tina Acketoft (L), Mia Sydow Mølleby (V), Tuve Skånberg (KD), Laila Naraghi (S), Eva-Lena Gustavsson (S) och Ida Karkiainen (S).

Utskottets överväganden

En parlamentariskt sammansatt kommitté om det offentliga belöningssystemet, allmänna flaggdagar och anslaget till hovet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om en parlamentariskt sammansatt kommitté om det offentliga belöningssystemet, allmänna flaggdagar och utformningen av anslaget till hovet och tillkännager detta för regeringen. De tre tillkännagivandena föreslås med stöd av utskottets initiativrätt.

Bakgrund

Representanter för Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna i utskottet har inkommit med ett förslag till utskottsinitiativ om en parlamentariskt sammansatt kommitté om det offentliga belöningssystemet, allmänna flaggdagar och anslaget till hovet (utskottets protokoll 2017/18:52, den 17 maj 2018). Förslaget innebär att en parlamentariskt sammansatt kommitté ska se över frågor om det offentliga belöningssystemet, allmänna flaggdagar och utformningen av anslaget till hovet.

Utskottets ställningstagande

Belöningssystemet

Det ska ske en översyn av det offentliga belöningssystemet. En parlamentariskt sammansatt kommitté ska, så snart som möjligt efter valet 2018, se över och, om det behövs, ta fram författningsförslag avseende formerna för tilldelande av regeringens och förvaltningsmyndigheternas olika belöningar. Översynen ska omfatta regeringens och Utrikesdepartementets belöningsmedaljer och utmärkelsen Professors namn, den statliga utmärkelsen För nit och redlighet i rikets tjänst samt Försvarsmaktens och Polismyndighetens medaljer. Översynen ska beakta de kungliga medaljerna.

Jämställdhets- och mångfaldsaspekter avseende principer för tilldelning av belöningar ska vägas in i översynen. Utredningen ska granska möjligheterna för enskilda medborgare att nominera enskilda individer för belöning samt redovisa möjligheter att utvidga dessa.

Kommittén ska också ta fram författningsförslag för de ändringar i ordenskungörelsen som är nödvändiga för att återuppta tilldelandet av utmärkelser inom de vilande ordnarna Vasaorden och Svärdsorden. Det ska

också tas fram författningsförslag som medför att utmärkelser inom samtliga ordnar ska kunna delas ut till svenska medborgare. Serafimerorden ska dock fortsatt vara förbehållen medlemmar av kungahuset samt utländska statschefer.

När det gäller ändringarna i ordenskungörelsen ska författningsförslagen ha den inriktningen att beslut om utmärkelser inom ordnarna ska meddelas av Kungl. Maj:ts Orden på förord av regeringen.

Riksdagens tillkännagivande om en belöningsmedalj för särskilt berömvärda internationella insatser ska behandlas i kommittén (bet. 2017/18:FöU8, rskr. 2017/18:195). Kommittén ska pröva tillkännagivandet i relation till att utdelandet av utmärkelser inom Svärdsorden återupptas.

En allmän utgångspunkt ska vara att statligt anställda inte bör tilldelas belöning på det automatiska sätt som skedde före 1974. Politiskt förtroendevalda eller politiskt anställda bör i denna egenskap inte tilldelas belöning under den tid som uppdraget eller anställningen pågår.

Kommittén ska inte ta ställning till den närmare regleringen kring ordnarna, utan den ska som tidigare återfinnas i ordnarnas stadgar.

Vid sidan om den parlamentariska kommitténs arbete ska samråd ske mellan Kungl. Maj:ts Orden och företrädare för kommittén om ändringar i ordnarnas stadgar. Samrådet ska genomföras dels i syfte att ta fram stadgar för Vasaorden och Svärdsorden, dels i syfte att anpassa stadgarna för Nordstjärneorden till att dess utmärkelser ska kunna tilldelas svenska medborgare, dels i syfte att överväga en förändring avseende vilka grader det ska finnas inom de befintliga ordnarna samt hur ordnar ska få bäras. Tillämpningen av möjligheten att dra tillbaka en ordensförläning ska ingå i samrådet.

Utskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om en översyn av det offentliga belöningssystemet och tillkännager detta för regeringen.

Flaggdagarna

Inom ramen för den parlamentariska kommitténs arbete ska det även göras en översyn av de allmänna flaggdagarna, med inriktningen att vid nästa tronskifte reducera antalet kungliga flaggdagar på så sätt att endast statschefens och tronföljarens födelsedagar och namnsdagar ska vara allmänna flaggdagar. Inom översynen ska det också övervägas om en eller flera nya allmänna flaggdagar ska införas.

Utskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om en översyn av flaggdagarna och tillkännager detta för regeringen. Den aktuella motionen bifalls därmed delvis.

Utformningen av riksdagens anslag till hovet

I flera andra monarkier i Europa har förts och förs en diskussion om ifall det är motiverat att på något sätt avgränsa den krets av personer av kunglig börd

som förväntas utföra officiella uppdrag för landet och som därmed kan göra anspråk på att få tillgång till åtgärder finansierade via statsbudgeten. Det är rimligt att en sådan diskussion även förs i Sverige.

Den parlamentariska kommittén ska därför, i samråd med hovet, överväga hur utformningen av riksdagens anslag till hovet kan bidra till att det Kungliga Husets officiella åtaganden främst utförs av ett begränsat antal av dess medlemmar samt med avseende på denna fråga utarbeta principer för anslaget utformning.

Utskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att överväga utformningen av riksdagens anslag till hovet och tillkännager detta för regeringen.

Offentliga belöningsystem

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om offentliga belöningsystem.
Jämför det särskilda yttrandet (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2017/18:878 av Jonas Millard m.fl. (SD, -) yrkande 15 föreslås att det svenska ordensväsendet ska återinföras så att även svenska medborgare som gjort sig förtjänta av en utmärkelse ska kunna få det. Motionärerna anför att ordensväsendet, som fram till utgången av 1974 var rättsligt knutet till kungen, i dag är en skugga av vad det en gång var. Vissa utmärkelser ligger vilande, och andra kan endast delas ut till andra medborgare än svenska. Motionärerna tycker att det är en märklig ordning att svenska medborgare som gjort insatser för landet inte ska kunna belönas på samma sätt som utländska medborgare belönas, och anger England och Frankrike som exempel på andra europeiska demokratier med levande ordensväsen.

I motion 2017/18:2094 av Björn Söder (SD) föreslås ett tillkännagivande till regeringen om att det kungliga ordensväsendet ska återinföras. Motionären anför att fram till 1975 kunde den svenska statschefen, kungen, utdela ordnar för att belöna svenskar och utlänningar för viktiga insatser för Sverige. I ett tidstypiskt beslut frantog politikerna kungen möjligheten att förära svenskar dessa ordnar, och i dag kan de endast delas ut till utlänningar och statslösa. Detta är enligt motionären orimligt då det finns många svenska hjältar som gjort stora insatser för Sverige i modern tid och som förtjänar det som en gång i tiden var kungens högsta hedersbetygelse. Ordensväsendet är enligt motionären en del av svensk tradition som är viktig att bevara. Det är därför på tiden att denna stolta tradition återinförs och ger svenskar samma möjligheter som utlänningar att få ta del av denna hedersbetygelse och detta kulturarv.

Carl Schlyter (MP) föreslår i motion 2017/18:2107 att regeringen i samarbete med talmannen utarbetar ett regelverk för att dela ut nya medaljer som skulle kunna tjäna som alternativa sätt att mäta framgång och status. Även statschefens roll i detta bör diskuteras, enligt motionären. Då skulle även mer hållbara målsättningar än personlig vinning kunna belönas och incitament att tjäna mer allmänna mål uppvärderas. Exempel på sådana utmärkelser är medaljer för förtjänstfullt arbete för hållbarhet, t.ex. genom att ett företag bidrar till måluppfyllelse av miljömål. Andra exempel kan vara medaljer för social hållbarhet, t.ex. sund lönesättning med låga inkomstkvoter mellan högst och lägst betalda i ett företag eller satsningar på personalens hälsa och välmående. Vidare kan t.ex. jämställdhetsarbete eller arbete mot diskriminering belönas. Det är enligt motionären hög tid att belöna de som inte sätter sin egen nytta överst på dagordningen.

I motion 2017/18:2835 föreslår Annicka Engblom (M) att en parlamentarisk utredning tillsätts om ett modernt offentligt belöningssystem som bl.a. innebär att svenska medborgare kan belönas på samma sätt som utländska medborgare och att detta tillkännages för regeringen. Reformeringsen av belöningssystemet bör syfta till en mer lättöverskådlig och logisk struktur än det har i dag, så att överlappande och obsoleta belöningar undviks så långt det är möjligt. Det är enligt motionären självklart angeläget att tacka utländska medborgare som gjort personliga insatser för Sverige och svenska intressen genom att främja handel, kulturutbyte eller andra viktiga företeelser. Motionären vill dock framhålla att det också måste vara av stor betydelse att tacka svenska medborgare som gjort vårt land till en bättre plats att leva på. Det framstår därför enligt motionären som ologiskt att svenska medborgare som gjort insatser för Sverige får färre belöningar och belöningar av lägre rang än utländska medborgare som gjort insatser för Sverige.

I motion 2017/18:3860 av Jan Björklund m.fl. (L) föreslås en översyn av det officiella belöningssystemet för att återinföra möjligheten att dela ut officiella ordnar till svenska medborgare. Varje nation har enligt motionärerna behov av ett belöningssystem för att uttrycka det allmännas tack till individer som utfört tjänster av särskilt slag. Den senaste stora reformen genomfördes 1969–1974. Sedan dess har nya förtjänstecken tillkommit. Förtjänstecken, medaljer och andra utmärkelser som erkänsla för viktiga samhällsinsatser har funnits under mycket lång tid. De historiska rötterna går tillbaka till en äldre tid där kungamakten var stark, vilket syns i den särskilda roll som statschefen fortfarande har när det gäller vissa förtjänstecken. Andra förtjänstecken har instiftats under senare tid och faller helt under regeringens eller Försvarmaktens ansvar. Några av förtjänstecknen är formellt i bruk men har nästan aldrig kommit till användning. Den nuvarande ordningen för statens belöningssystem ger en splittrad bild. Belöningssystemen är därför i behov av en genomgripande översyn och samordning. Sverige behöver ett genomtänkt system för hur individer som utfört allmännyttiga insatser av särskilt slag ska uppmärksammas, oavsett medborgarskap. De officiella ordnar som i praktiken förklarades vilande 1975 bör åter tas i bruk och ska kunna tilldelas även

svenska medborgare. Det är en viktig och grannliga uppgift att anpassa ett officiellt belöningsystem till dagens och framtidens behov av att belöna människor som utfört särskilt betydelsefulla insatser inom samhällets olika områden.

Bakgrund

Systemet med ordnar och medaljer ändrades i grunden 1975. Då upphörde – sedan regeringen inhämtat riksdagens yttrande över reformen (prop. 1973:91, bet. 1973:KU27) – utdelandet av ordnar under statlig medverkan till svenska medborgare. Till grund för reformen låg uppfattningen att ordensväsendet återspeglade en gången tids samhällssyn genom att det gav uttryck för värderingar av samhällsinsatser enbart med hänsyn till tjänsteställning. Ordensväsendet finns emellertid kvar för utlänningar som gör personliga insatser för Sverige eller svenska intressen. Regler om detta har beslutats av regeringen och finns i ordenskungörelsen (1974:768).

Enligt 1 § ordenskungörelsen kan inom Kungl. Serafimerorden utmärkelser tilldelas statschefer och därmed jämställda personer samt medlemmar av det svenska kungahuset. Enligt 2 § kan inom Kungl. Nordstjärneorden utmärkelser tilldelas medlemmar av det svenska kungahuset samt utländska medborgare som har gjort personliga insatser för Sverige eller för svenskt intresse. Med utländsk medborgare likställs en statslös som är bosatt utomlands.

Beslut om dessa utmärkelser fattas enligt 3 § av Kungl. Maj:ts Orden. I fråga om utländska medborgare fattas beslut på förord av regeringen. Förslag om utmärkelser till utländska medborgare av Nordstjärneorden ska av myndigheter under regeringen lämnas in till det departement dit myndigheten hör.

Enligt förordningen (1974:225) om utmärkelsen För nit och redlighet i rikets tjänst tilldelas utmärkelsen den som har visat nit och redlighet som anställd hos staten under minst 30 år. Frågan om tilldelning av utmärkelsen prövas av den myndighet där arbetstagaren är anställd. Är arbetstagaren chef för en myndighet som lyder omedelbart under regeringen, prövas frågan dock av chefen för det departement dit myndigheten hör eller av den myndighet eller tjänsteman som departementschefen bestämmer.

Olika medaljer tilldelas också svenska och utländska medborgare av statschefen för framstående insatser inom samhället och även som minne av betydande personer eller viktiga händelser.

I januari 2006 gav Statsrådsberedningen ut en promemoria med riktlinjer för handläggningen av medaljärenden (SB PM 2006:1 Regeringens belöningsmedaljer och regeringens utmärkelse Professors namn). Av promemorian framgår att regeringen delar ut följande belöningsmedaljer (regeringsmedaljer):

- Illis quorum meruere labores
- För berömliga gärningar
- För medborgerlig förtjänst
- För omsorgsfull renvård.

Dessutom kan regeringen dela ut utmärkelsen Professors namn. Utmärkelsen är en ren hederstitel och delas ut främst för att belöna sådana insatser utanför den akademiska världen som har stor folkbildande eller på annat sätt allmännyttig betydelse.

Tidigare behandling

Riksdagen har sedan 1986 återkommande avslagit motioner om ett reformerat ordens- och medaljväsen samt vissa andra frågor om det offentliga belöningssystemet.

I betänkande 2014/15:KU8 vidhöll utskottet sina tidigare ställningstaganden om att det inte är påkallat med några förändringar av de offentliga belöningssystemen och avstyrkte de då aktuella motionerna. Reservation (SD). Vidare behandlades motionsyrkanden om offentliga belöningssystem i förenklad ordning våren 2016 (bet. 2016/17:KU29).

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan har utskottet ställt sig bakom ett förslag om utskottsinitiativ om en parlamentarisk kommitté om en översyn av det offentliga belöningssystemet och föreslagit ett tillkännagivande. Mot bakgrund av detta avstyrks motionsyrkandena.

Tillfällig flaggdag med anledning av demokratins genombrott och andra frågor om flaggning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om tillfällig flaggdag med anledning av demokratins genombrott och tillkännager det för regeringen. En motion bifalls därmed delvis. Övriga motionsyrkanden avslås.
Jämför reservation 2 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2017/18:878 av Jonas Millard m.fl. (SD, -) yrkande 16 begärs ett tillkännagivande om att införa en allmän flagglag. Motionärerna anför att alla regler för flaggning bör finnas samlade i en sådan lag. Flagglagen

bör innehålla regler för flaggans utseende, vilka flaggdagar som ska anses vara officiella samt om att myndigheter endast ska föra den svenska flaggan och andra myndighetspecifika flaggor. EU-flaggan och andra icke officiella flaggor bör enligt motionärerna över huvud taget aldrig finnas på offentliga byggnader. Flagglagen bör främst rikta sig till myndigheter, eftersom privat flaggning bör uppmuntras snarare än påtvingas, menar motionärerna. Slutligen anför motionärerna att det finns skäl att se över om det inte bör bli förbjudet att skända flaggan.

Yasmine Larsson (S) föreslår i motion 2017/18:1467 ett tillkännagivande om att förordningen (1982:270) om allmänna flaggdagar ska ändras genom att föra in den 17 december 2018 som tillfällig allmän flaggdag. Motionären anför att den 17 december 2018 är det 100 år sedan riksdagen fattade det principiella beslutet att införa allmän och lika rösträtt i Sverige. Några år senare hade de första demokratiska valen till första och andra kammaren genomförts för första gången. Det demokratiska genombrottet berodde på den långa och energiska kamp som ett antal svenska män och kvinnor förde i rösträttsrörelsen. De senaste åren har den svenska demokratin fördjupats och utvecklats. Sverige har ett unikt högt valdeltagande. Demokrati och öppenhet är värderingar som Sverige vill bli förknippat med. När vi högtidlighåller 100-årsminnet av rösträttsreformen bör det därför firas som den nationella angelägenhet det är, menar motionären.

I motion 2017/18:1475 av Yasmine Larsson (S) yrkas på ett tillkännagivande till regeringen om en översyn av förordningen (1982:270) om allmänna flaggdagar. Motionären anför att flaggning i dag är en genuint folklig företeelse. Många ser flaggan som en fin symbol för Sverige och det man själv förknippar med landet. Att hissa svenska flaggan handlar inte längre om nationalromantik eller snäv nationalism. Nationalromantiken hänger emellertid kvar på ett ställe: i förordningen om allmänna flaggdagar. De allmänna flaggdagarna har en slagsida åt kungligheter. Vi uppmanas att flagga på kungens, drottningens och kronprinsessans födelse- och namnsdagar och på Gustav II Adolfs dödsdag – sammanlagt 7 av de 17 flaggdagarna. Den kungliga slagsidan rimmar enligt motionären ganska illa med den folklighet som numera präglar flaggningen. Monarkin stöds i dag av endast ca 60 procent av folket. Det finns betydligt populärare personer att lyfta fram, om man vill att flaggdagarna ska vara någonting som det svenska folket har gemensamt. Det borde enligt motionären också vara naturligt att flaggdagarna lyfter fram sådant som verkligen betyder någonting – personer eller företeelser som präglat oss, eller vår historia, och som vi känner oss stolta över. En översyn av förordningen bör därför göras i syfte att ersätta de nämnda sju flaggdagarna med flaggdagar som lyfter fram personer eller företeelser som präglat oss eller vår historia.

I motion 2017/18:2258 av Anette Åkesson m.fl. (M) föreslås ett tillkännagivande om att utreda den skånska flaggans officiella status. Region Skåne beslutade under den borgerliga majoriteten redan 1999 tillsammans med Skånes väl att den rödgula flaggan ska användas jämsides med EU-

flaggan, regionens flagga och den svenska flaggan. Efter utredning av biträdande statsheraldiker Carl Michael Raab kom beskedet att den korsprydda skånska flaggan inte har en officiell status och därför ska undvikas i officiella sammanhang. Det innebär att den skånska flaggan inte får flaggas tillsammans med den svenska flaggan. Den rödgula flaggan är välkänd och populär bland skåningar och är den äldsta regionala flaggan i landet. Den är även den mest använda. Enligt motionärerna bör självfallet den skånska flaggan få användas i officiella sammanhang i Skåne och en utredning av hur regelverket kan förändras för att möjliggöra detta bör därför snarast genomföras.

Bakgrund

I proposition 1981/82:109 med förslag till ny lagstiftning om Sveriges riksvapen och Sveriges flagga framhölls att det då inte fanns några bindande föreskrifter om flaggning på bestämda dagar – fränsett på Försvarsmaktens område. Emellertid hade s.k. allmänna flaggdagar angetts i den vanliga almanackan sedan 1939. Denna förteckning över flaggdagar hade karaktären av inofficiell rekommendation och hade tillkommit på initiativ av Bestyrelsen för svenska flaggans dag. Tanken på att införa en skyldighet att på de allmänna flaggdagarna flagga på byggnader som inrymmer statliga myndigheter och institutioner avvisades av ekonomiska och praktiska skäl. Flagningsfrågan borde därför liksom dittills lämnas oreglerad förutom inom Försvarsmakten. Detta innebar att varje civil myndighet själv utifrån praktiska och andra överväganden fick avgöra i vilken utsträckning seden att flagga på de allmänna flaggdagarna lämpligen kunde upprätthållas. Mot bakgrund av att konstitutionsutskottet vid åtskilliga tillfällen behandlat önskemål om att de allmänna flaggdagarna skulle förtecknas och fastställas officiellt föreslogs att så skulle ske.

När det gäller frågan om vilka dagar som borde tas upp som flaggdagar påpekades i propositionen att flaggdagarna i princip hade varit oförändrade i drygt 40 år och att de således hade vuxit sig in i allmänhetens medvetande. Därför borde ingen uteslutas utan starka skäl. De dåvarande 15 flaggdagarna borde alltså behållas. Två nya flaggdagar föreslogs med hänsyn bl.a. till uttalanden från riksdagens sida. Det gällde dagen för riksdagsval och FN-dagen den 24 oktober.

För att det skulle bli möjligt att utan riksdagsbehandling ändra i förteckningen när förhållandena ändrades för de kungliga flaggdagarna, rekommenderades i den promemoria som låg till grund för propositionen att de allmänna flaggdagarna skulle anges i en förordning. Förordningen (1982:270) om allmänna flaggdagar utfärdades i april 1982 och innehåller endast en förteckning över de 18 flaggdagarna.

Förordningen har ändrats vid ett tillfälle genom förordning (2017:441) om ändring i förordningen (1982:270) om allmänna flaggdagar, genom vilken veterandagen den 29 maj blev allmän flaggdag.

Gällande rätt

Allmänna flaggdagar är enligt förordningen (1982:270) om allmänna flaggdagar

- nyårsdagen
- den 28 januari: konungens namnsdag
- den 12 mars: kronprinsessans namnsdag
- påskdagen
- den 30 april: konungens födelsedag
- den 1 maj
- den 29 maj: veterandagen
- pingstdagen
- den 6 juni: Sveriges nationaldag och svenska flaggans dag
- midsommardagen
- den 14 juli: kronprinsessans födelsedag
- den 8 augusti: drottningens namnsdag
- dag för val i hela riket till riksdagen
- den 24 oktober: FN-dagen
- den 6 november: Gustav Adolfsdagen
- den 10 december: Nobeldagen
- den 23 december: drottningens födelsedag
- juldagen.

I 16 kap. 7 § brottsbalken fanns tidigare en bestämmelse som innebar att den som offentligen skymfat Sveriges flagga eller vapen eller annat rikets tecken kunde dömas för skymfande av rikssymbol till böter eller fängelse i högst sex månader. Bestämmelsen upphävdes den 1 juli 1970 (prop. 1970:12, första lagutskottets utlåtande nr 47, SFS 1970:225).

Tidigare behandling av frågor om flaggning

Utskottet har vid flera tillfällen ansett att frågor om flaggning vid de statliga myndigheterna och institutionerna borde avgöras av myndigheterna och institutionerna själva (bet. 1999/2000:KU18, bet. 2000/01:KU15, bet. 2006/07:KU12, bet. 2010/11:KU25, bet. 2014/15:KU8 och bet. 2016/17:KU19).

Utskottet har tidigare behandlat motioner om att avskaffa kungliga flaggdagar och införa nya flaggdagar (bet. 2006/07:KU15 och bet. 2008/09:KU6). Våren 2017 behandlade utskottet liknande motionsyrkanden om flaggdagar. Utskottet var emellertid, liksom tidigare, inte berett att förorda att nya flaggdagar infördes och inte heller att vissa nu gällande flaggdagar togs bort (bet. 2016/17:KU19). En förnyad behandling ledde dock till att utskottet föreslog ett tillkännagivande om veterandagen som allmän flaggdag (bet. 2016/17:KU29). Riksdagen följde utskottets förslag. I maj 2017 beslutade

regeringen om ändring i förordningen (1982:270) om allmänna flaggdagar enligt riksdagens beslut (SFS 2017:441, skr. 2017/18:75 s. 85–86).

Tidigare behandling och pågående arbete i frågan om ett jubileum med anledning av demokratins införande i Sverige

Riksdagen beslutade, på förslag av konstitutionsutskottet, i april 2013 att tillkänna för riksdagsstyrelsen att riksdagen vid lämplig tidpunkt och i lämplig form bör uppmärksamma att 100 år förflutit sedan demokratin infördes i Sverige (bet. 2012/13:KU16). I juni 2013 beslutade riksdagsstyrelsen att ge riksdagsdirektören i uppdrag att lämna förslag på åtgärder för att förbereda ett jubileum med anledning av demokratins införande i Sverige. Riksdagsdirektören tillsatte därefter en arbetsgrupp med representanter för olika enheter inom Riksdagsförvaltningen med uppdrag att ta fram förslag på åtgärder för att förbereda och genomföra nämnda jubileum. I januari 2015 lade arbetsgruppen fram en rapport som ska tjäna som underlag för det fortsatta arbetet. Den 25 mars 2015 beslutade riksdagsstyrelsen att en parlamentarisk kommitté skulle bildas med uppdrag att lägga fram förslag på hur ett demokratijubileum skulle kunna se ut.

Den parlamentariska kommittén lämnade i oktober 2015 ett förslag till omfattning och val av tidpunkt för högtidlighållandet av demokratins införande i Sverige. Den 11 november 2015 beslutade riksdagsstyrelsen att

- riksdagens högtidlighållande av demokratins genombrott i Sverige ska inledas den 17 december 2018 och avslutas i januari 2022
- riksdagens högtidlighållande ska sätta processen för demokratiseringen och riksdagens roll i denna i centrum
- den parlamentariska kommittén för riksdagens högtidlighållande av demokratins införande ska ta fram ett program för riksdagens aktiviteter och arrangemang som ska genomföras under perioden
- kommittén kontinuerligt ska informera riksdagsstyrelsen om sitt arbete.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen har tidigare, på konstitutionsutskottets förslag, gjort ett tillkännagivande till riksdagsstyrelsen om att riksdagen bör uppmärksamma att hundra år förflutit sedan demokratin fick sitt genombrott i Sverige (bet. 2012/13:KU16). Som redovisats ovan har riksdagsstyrelsen beslutat att en parlamentarisk kommitté ska bildas med uppdrag att lägga fram förslag på hur ett demokratijubileum skulle kunna se ut. Riksdagens högtidlighållande av demokratins genombrott i Sverige ska inledas den 17 december 2018 och avslutas i januari 2022.

Den 17 december 2018 är det 100 år sedan riksdagen fattade det principiella beslutet att införa allmän och lika rösträtt i Sverige. Ett sätt att högtidlighålla hundraårsminnet skulle vara att den 17 december 2018 görs till en tillfällig allmän flaggdag. Utskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som

utskottet anför om att regeringen, i samråd med riksdagen, bör uppmärksamma 100-årsminnet av det ifrågavarande riksdagsbeslutet och då särskilt överväga möjligheten att besluta om en tillfällig allmän flaggdag den 17 december 2018. Därmed tillstyrks delvis motion 2017/18:1467.

Som framgår ovan har utskottet föreslagit ett tillkännagivande om en parlamentarisk kommitté om en översyn av allmänna flaggdagar. Mot bakgrund av detta avstyrks övriga motionsyrkanden.

Flaggningstider

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att införa regler för flaggningstider.

Motionen

I motion 2017/18:3782 av Mikael Jansson och David Lång (båda SD) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att det i lagen (1982:269) om Sveriges flagga ska införas regler för flaggtider och ceremonier kring flaggningen. Motionärerna anför att det redan finns regler för detta även om de inte är fastställda i lag.

Bakgrund

Frågor om författningsreglering

I lagen (1982:269) om Sveriges flagga regleras bl.a. svenska flaggans utseende. I lagen finns inga bestämmelser om tiden för flaggans hissande och halande eller ceremoniel kring flaggning. Inte heller i den tidigare lagen (1906:55, s. 1) angående rikets flagga fanns det någon sådan reglering. I februari 1962 tillsattes en sakkunnig för att utreda frågor om rikets vapen och flagga. I ett betänkande 1966 (SOU 1966:62 Rikets vapen och flagga) föreslog den sakkunnige att tiden för flaggans hissande och halande skulle anges i författning. Förslaget innebar att flaggan skulle hissas under månaderna mars–oktober kl. 8 och under månaderna november–februari kl. 9 samt halas vid solens nedgång, dock senast kl. 21.

I en senare promemoria upprättad inom Justitiedepartementet (Ds Ju 1981:4) anfördes att tjänsterelementet för Försvarsmakten angav tider för flaggans hissande och halande. Samma ordning angavs i almanackorna och i de rekommendationer för flaggning som Bestyrelsen för svenska flaggans dag har gett ut. Vidare anfördes i promemorian att det naturligtvis var önskvärt att de traditioner som hade bildats så långt möjligt iaktas både vid offentlig och vid enskild flaggning. Mot tanken på att utfärda föreskrifter om saken i författning syntes dock kunna åberopas att man med sådana skulle riskera att i onödan hämma framför allt den enskilda flaggningen, som det enligt

promemorian var angeläget att uppmuntra. I promemorian anfördes vidare att det med hänsyn till detta och då det inte torde ha lett till några olägenheter att tiderna för flaggans hissande och halande inte var författningsreglerade förordades att det inte skulle utfärdas föreskrifter om dessa.

I proposition 1981/82:109 med förslag till ny lagstiftning om Sveriges riksvapen och Sveriges flagga anfördes att Stiftelsen Svenska Flaggan särskilt framhållit önskemålet att man inte genom onödig formalism hämmar enskild flaggning och resande av flaggstänger. Det föredragande statsrådet anslöt sig till bedömningen att det inte borde införas författningsregler om tider för hissande och halande av flaggan.

I sitt betänkande KU 1981/82:26 tillstyrkte utskottet propositionen.

Bestämmelser för Försvarsmakten

Försvarsmaktens föreskrifter om flaggning (FFS 1999:4) gäller för Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Förvarshögskolan, Försvarets radioanstalt och Statens försvarshistoriska museer. I 7 § anges att vid högsta beredskap ska örlogsflagga vara hissad hela dygnet. Av 8 § framgår att örlogsflagga som förs på fartyg under gång ska vara hissad hela dygnet. Detta gäller dock inte ubåt i undervattensläge. I övriga fall gäller enligt 9 § att under tiden den 1 mars t.o.m. 31 oktober ska flaggan hissas kl. 8 och halas vid solens nedgång, dock senast kl. 21. Under tiden den 1 november t.o.m. den sista dagen i februari ska flaggan hissas kl. 9 och halas vid solens nedgång. Norr om polcirkeln ska, under den period då solen inte visar sig över horisonten, flaggan hissas kl. 9 och halas kl. 12.

Rekommendationer för flaggning

Stiftelsen Sveriges Nationaldag har publicerat rekommendationer för flaggning. Stiftelsens uppdrag är att främja intresset och respekten för nationaldagen och den svenska flaggan. Enligt rekommendationerna hissas flaggan kl. 8 den 1 mars till 31 oktober. Den 1 november till 28 eller 29 februari hissas flaggan kl. 9. Under hela året ska flaggan halas vid solens nedgång, dock senast kl. 21.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att det finns regler för flaggningstider som gäller för Försvarsmakten och andra militära myndigheter. Vidare finns rekommendationer för vilka tider flaggan i övrigt bör vara hissad. Utskottet anser inte att det finns något behov för riksdagen att ta initiativ i frågan. Motionsyrkandet avstyrks därför.

EU-flaggan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att EU-flaggan inte ska vara upphängd eller hissad inom riksdagens eller svenska myndigheters fastigheter annat än vid särskilda tillfällen.

Motionen

I motion 2017/18:165 av Jeff Ahl (SD) föreslås att EU-flaggan inte ska vara hissad eller upphängd inom riksdagens eller svenska myndigheters fastigheter annat än vid särskilda tillfällen, och att detta bör tillkännages för regeringen. Motionären anför att EU inte är någon statsbildning utan en internationell organisation. Det är enligt motionären lika orimligt att EU:s flagga ständigt är hissad utanför riksdagen som om FN:s flagga vore det.

Bakgrund

Sverige är medlem i EU sedan 1995, och sedan 2011 anges i 1 kap. 10 § regeringsformen att Sverige är medlem i EU.

Tidigare behandling

Utskottet behandlade i betänkande 1999/2000:KU18 ett motionsyrkande om ökad användning av Europaflaggan och EU-symbolen i offentliga sammanhang. När det gäller användningen av EU-flaggan konstaterade utskottet att det inte finns några särskilda EU-regler och inte heller några nationella regler. Utskottet ville i sammanhanget framhålla att statliga myndigheter och institutioner utanför Försvarsmakten för närvarande inte har någon plikt att flagga med svenska flaggan. Varje civil myndighet får själv utifrån praktiska överväganden och andra överväganden avgöra i vilken utsträckning seden att flagga på de allmänna flaggdagarna lämpligen kan upprätthållas (se prop. 1981/82:109 s. 12). Enligt utskottet borde flaggningen på statliga byggnader även i fortsättningen avgöras av de statliga myndigheterna och institutionerna själva, och motionsyrkandet avstyrktes.

Våren 2001 behandlade utskottet (bet. 2000/01:KU15) ett motionsyrkande om att det vore naturligt att staten föregick med gott exempel och lät berörda myndigheter flagga på offentliga byggnader med både den svenska flaggan och Europaflaggan. Utskottet vidhöll sitt tidigare ställningstagande om att flaggning på statliga byggnader även i fortsättningen borde avgöras av de statliga myndigheterna och institutionerna själva. I betänkande 2005/06:KU24 behandlades ett motionsyrkande om användning av EU-flaggan vid offentliga byggnader i förenklad ordning och avstyrktes.

Våren 2007 behandlades ett motsvarande yrkande, och utskottet vidhöll sina tidigare ställningstaganden (bet. 2006/07:KU12). I betänkandena

2008/09:KU13 och 2009/10:KU31 behandlades och avstyrktes i förenklad ordning motionsyrkanden om användning av EU-flaggan vid statliga offentliga byggnader. I betänkande 2010/11:KU25 avstyrktes också ett motionsyrkande om att EU-flaggan borde användas tillsammans med den svenska flaggan i offentliga sammanhang, exempelvis vid statliga organisationer, myndigheter och bolag. Utskottet anförde att det liksom tidigare ansåg att frågor om flaggning vid de statliga myndigheterna och institutionerna även fortsättningsvis borde avgöras av myndigheterna och institutionerna själva och att det inte borde regleras på vilket sätt statliga bolag ska flagga. I betänkande 2012/13:KU16 avstyrktes i förenklad ordning motionsyrkanden om EU-flaggan på statliga offentliga byggnader. I betänkande 2014/15:KU8 avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om EU-flaggan vid offentliga byggnader och ansåg liksom tidigare att frågor om flaggning vid de statliga myndigheterna och institutionerna även i fortsättningen borde avgöras av myndigheterna och institutionerna själva.

Utskottet har också vid flera tillfällen behandlat motionsyrkanden om en EU-flagga i riksdagens plenisal. Utskottet avstyrkte i betänkande 1999/2000:KU18 bl.a. en motion om att placera en EU-flagga i plenisalen. Utskottet ansåg att det fick ankomma på talmannen att besluta om utsmyckningen av plenisalen och om flaggningen i och i anslutning till Riksdagshuset. Också i betänkande 2000/01:KU15 ansåg utskottet när det gäller flaggning i och i anslutning till riksdagens byggnader att sådana frågor lämpligast behandlas av talmannen, t.ex. i samråd med riksdagsstyrelsen. Frågan om viss flaggning i plenisalen behandlades också hösten 2001 i betänkande 2001/02:KU9, våren 2003 i betänkande 2002/03:KU19, hösten 2003 i betänkande 2003/04:KU5 och våren 2006 i förenklad ordning i betänkande 2005/06:KU21. Utskottet vidhöll sina tidigare bedömningar och avstyrkte därför motionsyrkandena. Även i betänkande 2006/07:KU4 avstyrkte utskottet motionsyrkanden om en EU-flagga i plenisalen och vidhöll sina tidigare ställningstaganden.

Våren 2017 behandlades ett motsvarande yrkande, och utskottet vidhöll sina tidigare ställningstaganden (bet. 2016/17:KU19).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser liksom tidigare att frågan om flaggning vid riksdagen eller statliga myndigheter bör avgöras av talmannen t.ex. i samråd med riksdagsstyrelsen, respektive myndigheterna själva. Motionsyrkandet avstyrks.

Sveriges nationalsång

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om att ge Du gamla, du fria officiell status som Sveriges nationalsång.

Jämför reservation 3 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2017/18:878 av Jonas Millard m.fl. (SD, -) yrkande 18 begärs ett tillkännagivande om att ge Du gamla, du fria status som Sveriges officiella nationalsång, i syfte att stärka den nationella förankringen och medborgarnas nationalkänsla.

I motion 2017/18:2036 av Markus Wiechel (SD) yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om att Du gamla, du fria ska antas som Sveriges nationalsång. Motionären anför att Sverige i dag rent juridiskt saknar en officiell nationalsång. Du gamla, du fria, skriven av Richard Dybeck (1844) anses i praktiken vara Sveriges nationalsång, men det saknas ett officiellt politiskt beslut om detta, så det baseras egentligen enbart på tradition. Den används i dag som nationalsång både vid officiella tillställningar såsom statsbesök och vid sportevenemang där Sverige deltar. Den utmärker sig även som världens enda nationalsång som inte enbart hyllar det egna landet, utan i vårt fall hela Norden.

I motion 2017/18:2782 av Carina Ståhl Herrstedt (SD) begärs ett tillkännagivande om att ge Du gamla, du fria status som Sveriges nationalsång. Sverige har i dag inte någon officiell nationalsång. Du gamla, du fria är förvisso det musikverk som av tradition används som Sveriges nationalsång, men till skillnad från många andra nationalsånger har den aldrig officiellt antagits som nationalsång genom ett politiskt beslut. Det finns således inget juridiskt skydd för Du gamla, du fria, utan dess status som nationalsång vilar helt på traditionen, enligt motionären. Tidigare motioner har avfärdats med svepande motiveringar om att ”det inte behövs ett juridiskt erkännande av nationalsången”. Motionären är dock av uppfattningen att en nationalsång är en hyllning till det egna landet och en enande symbol. Därför känns det enligt motionären extra viktigt att den också ska vara officiellt antagen. Så sent som 1982 fick Sverige officiellt en nationaldag, som nu även är en helgdag. Svenskan är sedan några år tillbaka landets officiella huvudspråk i internationella sammanhang. Den svenska flaggan med gult kors på blå botten är officiell. Däremot är nationalsången inte officiellt antagen.

Tidigare behandling

Konstitutionsutskottet har vid flera tillfällen behandlat frågan om nationalsången. I betänkande 1987/88:KU10 uttalade utskottet följande:

Den utveckling som lett till att ”Du gamla, Du fria” numera allmänt betraktas som Sveriges nationalsång har ägt rum utan påverkan av några av statsmakterna fattade beslut. Såvitt utskottet kunnat bedöma bör det för dem som anser angeläget att vi äger en sång med karaktär av nationalsång framstå såsom väsentligt, att denna sång kunnat få så fast förankring hos mycket stora grupper av vårt folk att dess egenskap av nationalsång i praktiken icke ifrågasättes. Enligt utskottet bör en nationalsång tillkomma på detta sätt och utskottet anser icke motiverat med något officiellt fastställande av nationalsång för Sverige.

I betänkande 2000/01:KU15 uttalade utskottet att det inte fanns behov av ett juridiskt erkännande av Du gamla, du fria som Sveriges nationalsång och avstyrkte en motion med ett yrkande om ett tillkännagivande om ett juridiskt erkännande av sången. I betänkandena 2001/02:KU9, 2003/04:KU15, 2008/09:KU6 och 2009/10:KU31 vidhöll utskottet sin tidigare bedömning.

I betänkande 2012/13:KU16 anförde utskottet att det inte fann skäl att frångå sin tidigare uppfattning i frågan om behovet av att genom ett politiskt beslut anta Du gamla, du fria som nationalsång och avstyrkte motionsyrkandena. Ett motionsyrkande om nationalsången avstyrktes i förenklad ordning i betänkande 2013/14:KU13.

I betänkande 2014/15:KU8 fann utskottet liksom tidigare att det inte fanns något behov av ett juridiskt erkännande av Du gamla, du fria som Sveriges nationalsång och avstyrkte motion 2014/15:2868 (SD).

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner liksom tidigare att det inte finns något behov av ett juridiskt erkännande av Du gamla, du fria som Sveriges nationalsång. Motionsyrkandena avstyrks.

Nationella symboler

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att stärka den svenska nationalkänslan genom en större exponering av nationalsymboler.

Jämför reservation 5 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2017/18:878 av Jonas Millard m.fl. (SD, -) yrkande 17 begärs ett tillkännagivande om att öka exponeringen av nationella symboler. Frågan om nationella symboler är enligt motionärerna mycket viktig, och det offentliga bör över huvud taget arbeta mer för att de nationella symbolerna ska synas i det offentliga rummet, något som Sverige i dag kommer till korta med i ett globalt perspektiv. När USA:s president talar i tv finns ofta en nationalsymbol – den amerikanska flaggan – bredvid eller bakom podiet. För

att stärka den nationella förankringen och medborgarnas nationalkänsla bör både riksdag och regering verka för en ökad exponering av nationalsymboler i officiella sammanhang enligt motionärerna.

I motion 2017/18:2036 av Markus Wiechel (SD) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att öka exponeringen av nationalsymboler i samband med officiella sammanhang, för att öka nationalkänslan. Enligt motionären bör den svenska flaggan i riksdagens plenisal vara placerad på ett sätt så att den syns när tidningarna eller nyhetskanalerna gör sina reportage. För att våra företrädare ska kunna företräda vårt land både internationellt och nationellt behöver vi stärka den nationella förankringen och våra medborgares nationalkänsla.

Bakgrund

I Nationalencyklopedin anges att en rikssymbol är ett lands flagga och riksvapen samt sådana ”höghetstecken” som används jämte eller i stället för flaggor eller vapen, i Sverige t.ex. riksregalierna samt tre kronor och möjligen även andra beståndsdelar av riksvapnet.

Enligt 1 § lagen (1982:268) om Sveriges riksvapen har Sverige två riksvapen, stora riksvapnet, som också är statschefens personliga vapen, och lilla riksvapnet. Riksvapnen används som symboler för den svenska staten. Stora riksvapnet bör endast när det finns särskilda skäl användas av andra än statschefen, riksdagen, regeringen, departementen, utrikesrepresentationen och Försvarsmakten. Statschefen kan ge andra medlemmar av det kungliga huset tillåtelse att som personligt vapen bruka stora riksvapnet med de ändringar och tillägg som statschefen bestämmer.

I 6 § 1 förordningen (2007:824) med instruktion för Kammarkollegiet anges att myndigheten ska ansvara för att på en plats som regeringen godkänner, under fyra olika lås, förvara och vårda rikets regalier och dyrbarheter enligt särskilda förteckningar. Rikets regalier är statlig egendom och består av rikssvärden, kungakronan, spiran, äpplet och nyckeln. Kammarkollegiet måste ge tillstånd till att föremål tas ur skattkammaren vid Stockholms slott för att användas vid exempelvis en kunglig ceremoni. I samband med t.ex. trontillträden och kyrkliga ceremonier inom kungahuset, som vigslar, begravningar och dop, placeras regalierna på hyenden på speciella regaliebord för att markera aktens betydelse.

Som framgår ovan finns regler om den svenska flaggan i lagen om Sveriges flagga, och rekommendationer om flaggning lämnas av Stiftelsen Sveriges Nationaldag.

Tidigare behandling

Våren 2017 behandlade utskottet liknande motionsyrkanden om nationella symboler (bet. 2016/17:KU19). Utskottet har tidigare ansett att det inte har funnits skäl för riksdagen att ta något initiativ för att stärka den svenska

nationalkänslan genom en större exponering av nationalsymboler. Reservation (SD).

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner liksom tidigare att det inte finns skäl för riksdagen att ta något initiativ för att stärka den svenska nationalkänslan genom större exponering av nationalsymboler.

Allmänna helgdagar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att ersätta första maj som helgdag av en annan dag och om att fastställa en minnesdag för dem som stupat för Sveriges frihet.

Jämför reservation 4 (SD).

Motionerna

I motion 2017/18:504 av Robert Hannah (L) föreslås att det fria ordets dag den 2 december bör ersätta första maj som helgdag och att detta ska tillkännages för regeringen. I motionen anförs att det den 2 december 2016 var 250 år sedan den första svenska tryckfrihetsförordningen sjösattes. Tryckfrihetsförordningen var den första i sitt slag i världen och låg till grund för att den svenska demokratin kunde utvecklas och att vår yttrande- och pressfrihet i dag är en av världens mest skyddade och välfungerande. Vidare anförs att den 2 december bör bli en allmän helgdag för att fira demokratin och uppmärksamma att folk än i dag sitter i fängelse och torteras för sin vilja att uttrycka sina åsikter. I motionerna anförs också att det inte bör finnas fler allmänna helgdagar än i dag, och därför bör den nya helgdagen ersätta första maj som allmän helgdag. Vidare anförs i motionen att tanken med första maj är god, och har vissa likheter med en fria ordets dag. Första maj är dock enligt motionen för politiserad, och det fria ordets dag skulle i större utsträckning uppmärksamma demokrati och yttrandefrihet i stort och inte vara sammankopplad med en viss politisk åsikt.

I motion 2017/18:524 av Jeff Ahl (SD) föreslås att en särskild minnesdag för alla som stupat för Sveriges frihet fastställs och att denna minnesdag blir en allmän helgdag. Sverige saknar en minnesdag för alla de som gett sitt liv för Sverige och dess frihet. Enligt motionären har vi i dagens Sverige svårt att förstå hur många svenskar som fått ge sina liv i de otaliga krig som Sverige varit involverat i. Respekt inför de som stupat för att vi svenskar ska ha ett eget land borde vara en självklarhet, och därför bör dessa också hedras genom en särskild minnesdag. Denna minnesdag bör bli en helgdag för att ge svenskar en dag ledigt där de får möjlighet att reflektera över de som gett det yttersta

för Sverige och svenskarnas frihet. Det finns också många som stridit som frivilliga för både Finland och Norge mot två av de värsta diktaturena som Europa har skådat i modern tid. I nutid har vi också flera svenskar som har stupat i olika konflikthärddar då de skickats ut på utlandsmissioner för att värna svenska intressen. Vidare föreslås att ett särskilt minnesmärke bör resas i alla större städer i Sverige för att hedra de som gett sina liv för Sverige och för Nordens frihet. En tävling om minnesmärkets utformning bör utlysas, och sedan bör intresserade genom en enklare omröstning via internet eller liknande få vara med och rösta fram det vinnande alternativet.

I kommittémotion 2017/18:878 av Jonas Millard m.fl. (SD, -) yrkande 5 föreslås att första maj inte längre ska vara allmän helgdag utan ersättas med en annan dag. En sådan dag kan enligt motionärerna vara t.ex. annandag pingst, Engelbrektsdagen eller någon liknande dag med motsvarande koppling till det svenska arvet.

Bakgrund

Lagen om allmänna helgdagar

I 1 § lagen (1989:253) om allmänna helgdagar anges att med allmän helgdag avses i lag eller annan författning söndagar, däribland påskdagen och pingstdagen, nyårsdagen, trettondedag jul, första maj, juldagen och annandag jul, även när de inte infaller på en söndag, långfredagen, annandag påsk, Kristi himmelsfärdsdag, nationaldagen, midsommardagen och alla helgons dag.

Nationaldagen blev allmän helgdag 2005 (prop. 2004/05:23). Förslaget skulle finansieras genom att en annan helgdag togs bort, och regeringen föreslog att annandag pingst skulle upphöra att vara allmän helgdag. I övervägandena i propositionen om vilken helgdag som borde tas bort när nationaldagen blev helgdag anförde regeringen bl.a. att första maj i kombination med valborgsmässofirandet hade utvecklats till en stor och folklig helg. Första maj har firats som en icke-kyrklig folkfest sedan medeltiden. Första maj är dessutom en helgdag i många länder. Sammantaget borde därför enligt regeringen första maj vara kvar som allmän helgdag. I betänkande 2004/05:KU6 anslöt sig konstitutionsutskottet till regeringens bedömning.

Tryckfrihetsförordningen

År 1766, när Sverige och Finland var ett rike, antog riksdagen den första tryckfrihetsförordningen. Förordningen utfärdades den 2 december 1766.

Den 2 december 2016 högtidlighöll riksdagen tryckfrihetsförordningens 250-årsjubileum med ett seminarium om tryckfrihet och offentlighet i Sverige och Finland. Riksdagen har även tagit fram en jubileumsskrift – Fritt ord 250 år – där svenska och finländska författare beskriver tryckfrihetsförordningens historiska bakgrund samt de tryckfrihetsrättsliga principernas utveckling och betydelse för kulturliv och publicistik.

Tidigare behandling

Våren 2010 avstyrkte utskottet en motion (bet. 2009/10:KU31 s. 6) om att avskaffa första maj som helgdag. I sitt ställningstagande påtalade utskottet att första maj länge har varit en allmän helgdag i Sverige, liksom i många andra länder. Utskottet anförde vidare att i samband med att nationaldagen blev allmän helgdag övervägdes vilken annan helgdag som borde upphöra för att finansiera reformen och att övervägandena ledde till att annandag pingst skulle upphöra att vara allmän helgdag. Utskottet ansåg att antalet helgdagar inte borde ändras och var inte berett att förorda att någon gällande helgdag skulle tas bort alternativt att någon ny helgdag skulle införas.

Våren 2013 vidhöll utskottet sin tidigare inställning och avstyrkte en motion om att avskaffa första maj som helgdag (bet. 2012/13:KU16 s. 20).

Även våren 2014 behandlade utskottet en motion om att avskaffa första maj som helgdag (bet. 2013/14:KU13). Utskottet avstyrkte då motionen i förenklad ordning med hänvisning till betänkande 2012/13:KU16. Slutligen behandlade utskottet våren 2017 motioner om att avskaffa första maj som helgdag (bet. 2016/17:KU19). Utskottet ansåg då liksom tidigare att antalet helgdagar inte borde ändras och var inte berett att förorda att någon gällande helgdag togs bort eller att någon ny helgdag infördes. Motionsyrkandena avstyrktes därför. Reservation (SD).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser liksom tidigare att det inte finns skäl för riksdagen att ta ett initiativ till förändrade eller nya helgdagar. Utskottet avstyrker motionsyrkandena.

Ett civilkuragepris

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att inrätta ett civilkuragepris.

Motionen

Markus Wiechel (SD) föreslår i motion 2017/18:2077 yrkande 2 att det införs ett årligt civilkuragepris. Motionären anför att det enligt svensk lag i dag inte finns någon skyldighet att hjälpa personer som befinner sig i nöd. Vidare anför motionären att det allra viktigaste för att få mer civilkurage i samhället är att fokusera på vad vi har för ansvar för varandra. Man bör uppmärksamma och uppmuntra alla de goda exempel som finns på människor som gör saker för andra eller som hjälpt en människa i nöd. I motionen anføres också att flera kommuner har infört ett civilkuragepris för invånare som genom civilkurage

utmärkt sig på ett föredömligt sätt. Det är enligt motionären ett enkelt sätt att visa uppskattning och kan vara mycket betydelsefullt för enskilda individer.

Bakgrund

Handlingspliktutredningen lämnade i mars 2011 betänkandet Allmän skyldighet att hjälpa nödställda? (SOU 2011:16). Utredaren avråder från att införa en straffsanktionerad allmän skyldighet att bistå nödställda personer, dvs. vad som även brukar benämnas en civilkuragelag. I enlighet med sitt uppdrag presenterar utredaren ändå en teknisk modell till en sådan lagstiftning. Utredaren har inte funnit något behov av att i övrigt förtydliga, utvidga, på annat sätt ändra eller samla gällande bestämmelser eller införa nya sådana om skyldighet att agera vid farliga situationer.

I betänkandet anförs att svensk rätt inte statuerar en allmänt gällande plikt att bistå den som befinner sig i fysisk fara eller som löper risk att få sin egendom skadad. Underlåtenhet att hjälpa en nödställd person är alltså straffsanktionerad endast när så är särskilt föreskrivet eller följer av allmänna rättsprinciper. I alla andra fall är underlåtenheten straffri, således oavsett om underlåtenheten från moralisk synpunkt ter sig lika eller nästan lika straffvärd som ett aktivt orsakande av skadan.

Vissa kommuner och organisationer delar ut olika former av civilkuragepriser.

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner liksom tidigare inte någon anledning för riksdagen att ta initiativ i frågan om att inrätta ett civilkuragepris. Motionsyrkandet avstyrks.

Minnet av Harry Nordlund

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om ett tillkännagivande om att uppmärksamma 70-årsminnet av Harry Nordlund.

Motionen

I motion 2017/18:1620 av Peter Jeppsson (S) föreslås ett tillkännagivande till regeringen om att den på ett lämpligt och värdigt sätt bör uppmärksamma att det 2015 hade gått 70 år sedan den svenska flygaren Harry Nordlund stupade. Motionären skriver att Harry Nordlund är den enda svenska flygaren som dödades i en luftstrid över svenskt territorium under andra världskriget. Händelsen inträffade den 3 april 1945 efter det att Harry Nordlund beskjutits av ett tyskt hydroplan. En minnessten över flygaren restes i Sölvesborg 1995 – 50 år efter händelsen.

Tidigare behandling

Utskottet behandlade i betänkande 2012/13:KU17 ett motionsyrkande om att minnet av Harry Nordlund borde uppmärksammas av riksdagen. Utskottet avstyrkte motionen med hänvisning till att beslutanderätten i denna typ av frågor i första hand ligger hos Riksdagsförvaltningens ledning.

I betänkande 2013/14:KU13 behandlade utskottet ett motionsyrkande om ett tillkännagivande till regeringen om att 70-årsminnet av Harry Nordlund borde uppmärksammas. Utskottet avstyrkte motionen och anförde att det kunde finnas skäl att hedra minnet av Harry Nordlund, men utskottet fann det dock inte nödvändigt med något initiativ från riksdagen i frågan.

I betänkande 2014/15:KU8 fann utskottet liksom tidigare att det inte var nödvändigt med något initiativ från riksdagen i frågan och avstyrkte det aktuella motionsyrkandet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser liksom tidigare att det inte är nödvändigt med något initiativ från riksdagen i frågan och avstyrker motionen.

Reservationer

1. Översyn av det offentliga belöningsystemet, punkt 1 (V)

av Mia Sydow Mölleby (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår utskottets förslag.

Ställningstagande

Det svenska belöningsystemet reformerades 1975 mot bakgrund av att man ansåg att ordensväsendet återspeglade en gången tids samhällssyn genom att ge uttryck för värderingar och samhällsinsatser enbart med hänsyn till tjänsteställning. Vidare motiverades reformen med att ordnarna inte kunde fylla sin uppgift när det gällde att belöna viktiga samhällsinsatser. Förslaget som nu läggs fram om att se över belöningsystemet och återinföra de vilande ordnarna reflekterar inte heller nu behoven i dagens samhälle. Mot bakgrund av detta bör riksdagen avslå förslaget om tillkännagivande om översyn av det offentliga belöningsystemet.

2. Flagglag, punkt 6 (SD)

av Jonas Millard (SD) och Fredrik Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:878 av Jonas Millard m.fl. (SD, -) yrkande 16.

Ställningstagande

I dag råder en ordning som innebär att utseendet på svenska flaggan regleras i lag men flaggdagarna regleras i en förordning. Det finns inga föreskrifter som reglerar när myndigheterna ska flagga eller ens vilken flagga som ska föras. Frågan om flaggning över enskilda myndigheter blir i stället föremål för beslut för den enskilda myndighetschefen. Många myndigheter flaggar även med

EU-flaggan eller med politiska och ideologiska flaggor, t.ex. den s.k. prideflaggan.

Den svenska flaggan är en symbol för Sverige och därmed i förlängningen för svenska myndigheter. Alla regler för flaggning bör stadgas i en flagglag. Flagglagen bör innehålla regler för flaggans utseende, vilka flaggdagar som ska anses vara officiella och att myndigheter endast ska föra den svenska flaggan och andra myndighetsspecifika flaggor. Det finns även skäl att se över om det bör bli förbjudet att skända flaggan. EU-flaggan och andra icke officiella flaggor bör aldrig finnas på offentliga byggnader. Flagglagen bör främst ta sikte på myndigheter och officiella byggnader, detta för att vi menar att privat flaggning bör uppmuntras snarare än påtvingas. Med bifall till motionen bör riksdagen tillkännage detta för regeringen.

3. Sveriges nationalsång, punkt 11 (SD)

av Jonas Millard (SD) och Fredrik Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:878 av Jonas Millard m.fl. (SD, -) yrkande 18 och
avslår motionerna
2017/18:2036 av Markus Wiechel (SD) yrkande 5 och
2017/18:2782 av Carina Ståhl Herrstedt (SD).

Ställningstagande

Frågan om nationella symboler är mycket viktig, och det offentliga bör överlag arbeta mer för att de nationella symbolerna ska synas i det offentliga rummet. För att stärka den nationella förankringen och medborgarnas nationalkänsla bör det stadgas att Du gamla, du fria är Sveriges officiella nationalsång. Riksdagen bör tillkännage detta för regeringen.

4. Allmänna helgdagar, punkt 12 (SD)

av Jonas Millard (SD) och Fredrik Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:878 av Jonas Millard m.fl. (SD, -) yrkande 5 och
avslår motionerna
2017/18:504 av Robert Hannah (L) och
2017/18:524 av Jeff Ahl (SD) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

En paragraf bör införas där det stadgas vilka de svenska helgdagarna är och att de vilar på en historisk grund som kan vara både icke-konfessionell, kristen och hednisk. Vid en sådan lagändring bör första maj utgå och ersättas med en annan dag, t.ex. annandag pingst, Engelbrektsdagen eller någon liknande dag med motsvarande koppling till det svenska arvet. Sedan tidigare finns en svensk nationell minnesdag för Förintelsens offer. Det har tyvärr visat sig att svenska ungdomars kunskaper om kommunismens, till skillnad från nationalsocialismens, illgärningar är mycket bristfälliga. Mot denna bakgrund bör riksdagen tillkännage för regeringen att den bör utreda möjligheten att införa en svensk minnesdag, såväl som ett monument, tillägnad kommunismens offer.

5. Nationella symboler, punkt 13 (SD)

av Jonas Millard (SD) och Fredrik Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:878 av Jonas Millard m.fl. (SD, -) yrkande 17 och
avslår motion
2017/18:2036 av Markus Wiechel (SD) yrkande 3.

Ställningstagande

För att stärka den nationella förankringen och medborgarnas nationalkänsla bör både riksdag och regering verka för en ökad exponering av nationalsymboler i officiella sammanhang. När t.ex. USA:s president talar i tv finns ofta en nationalsymbol – den amerikanska flaggan – bredvid eller bakom podiet. Regeringen bör därför ta fram förslag för att stärka nationalkänslan genom en större exponering av nationalsymboler.

Särskilt yttrande

Offentliga belöningsystem, punkt 4 (SD)

Jonas Millard (SD) och Fredrik Eriksson (SD) anför:

Vi har länge motionerat om att det svenska ordensväsendet ska återinföras så att även svenska medborgare som gjort sig förtjänta av en utmärkelse ska kunna få en sådan. Det är en märklig ordning att svenska medborgare som gjort insatser för landet inte ska kunna belönas på samma sätt som utländska medborgare belönas. Utskottets förslag om en översyn av det offentliga belöningsystemet inbegriper att utmärkelser inom samtliga ordnar ska kunna delas ut till svenska medborgare. Vårt förslag är således tillgodosett i sak och vi avstår därför från att reservera oss till förmån för vår motion.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2017/18

2017/18:165 av Jeff Ahl (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU-flaggan inte ska vara hissad eller upphängd inom riksdagens och svenska myndigheters fastigheter annat än vid särskilda tillfällen och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:504 av Robert Hannah (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det fria ordets dag den 2 december bör ersätta första maj som helgdag och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:524 av Jeff Ahl (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en särskild minnesdag för alla som stupat för Sveriges frihet bör fastställas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minnesdagen ska bli en helgdag och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett särskilt minnesmärke i varje större svensk stad och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:878 av Jonas Millard m.fl. (SD, -):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ersätta första maj som helgdag och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra det svenska ordensväsendet och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en omarbetad allmän flagglag och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka exponeringen av nationella symboler och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nationalsången och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1467 av Yasmine Larsson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillägg i förordningen (1982:270) om allmänna flaggdagar genom införande av den 17 december 2018 som tillfällig allmän flaggdag och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1475 av Yasmine Larsson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av dagens allmänna flaggdagar och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1620 av Peter Jeppsson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hedra minnet av Harry Nordlund och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2036 av Markus Wiechel (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka den svenska nationalkänslan och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Sveriges nationalsång och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2077 av Markus Wiechel (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett årligt civilkuragepris och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2094 av Björn Söder (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra det kungliga ordensväsendet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2107 av Carl Schlyter (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta nya medaljer och förtjänsttecken för samhällsförbättrande verksamhet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2258 av Anette Åkesson m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda den skånska flaggans officiella status enligt intentionerna i motionen och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2782 av Carina Ståhl Herrstedt (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Du gamla, du fria officiell status som Sveriges nationalsång och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2835 av Annicka Engblom (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en parlamentarisk utredning angående ett modernt offentligt belöningsystem som bl.a. innebär att svenska medborgare kan belönas på samma sätt som utländska medborgare, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:3782 av Mikael Jansson och David Lång (båda SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fastställa regler för ceremoniel och flaggtider och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3860 av Jan Björklund m.fl. (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av det officiella belöningsystemet för att återinföra möjligheten att utdela officiella ordnar till svenska medborgare och tillkännager detta för regeringen.